

Sygn. akt: I C 649/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 listopada 2013 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSO Maria Matyja
Protokolant:	sekr. Sąd. Joanna Kotowska

po rozpoznaniu w dniu 4 listopada 2013 r. w Olsztynie

na rozprawie

sprawy z powództwa **S. W. (1), B. W.**

przeciwko **(...)(...) S.A.z/s w P.**

o ustalenie nieważności

I. oddała powództwo

II. zasądza od powodów S. W. (1) i B. W. solidarnie na rzecz pozwanej (...)(...) S.A.z/s w P. kwotę 7217 zł (siedem tysięcy dwieście siedemnaście złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu.

UZASADNIENIE

Powodowie B. W. i S. W. (1) w pozwie wniesionym przeciwko Pracowniczej Kasie Zapomogowo- Pożyczkowej (...) S.A. w P. wniosli o ustalenie nieważności umowy zawartej w dniu 2 marca 2012r. przed notariuszem J. Z. urzędującym w Kancelarii Notarialnej S.C. (...), J. Z. – akt notarialny (...) oraz zasądzenie od pozwanej na ich rzecz należnych kosztów procesu.

W uzasadnieniu pozwu podali, że w dniu 21 lutego 2012r. pomiędzy stronami doszło do zawarcia umowy na mocy której powodowie zobowiązali się do zwrotu pozwanej do dnia 31 grudnia 2012r. brakującej w pozwanej Kasie kwoty 224.194,86zł w zamian za co pozwana zobowiązała się, że potraktuje sprawę za ostatecznie rozwiązana bez konieczności wszczynania postępowania karnego. W wykonaniu tej umowy powodowie celem zabezpieczenia powyższej spłaty podpisali weksel in blanco ze stosowną deklaracją wekslową oraz notarialnie ustanowili hipotekę umowną na nieruchomości pozostającej w ich małżeńskiej wspólności majątkowej a położonej w Z. gmina P.. Złożyli także oświadczenie o dobrowolnym poddaniu egzekucji co do roszczenia przysługującego pozwanej.

Powyższych czynności dokonali pozostając w błędnym przekonaniu, że powódka B. W. uniknie odpowiedzialności karniej. Jako kasjerka w (...) czuła się odpowiedzialna za spowodowanie niedoboru jednak w znacznie mniejszych rozmiarach niż to zostało napisane w akcie notarialnym. Zgodziła się na wskazanie w umowie i w akcie notarialnym kwoty 250.000,-zł w obawie przed wszczęciem przeciwko niej postępowania karnego. Podpisanie przez powodów umowy zostało wykorzystane przez przedstawicieli pozwanej, którzy złożyli jej obietnicę nie informowania organów

ścigania o popełnieniu przestępstwa, a następnie obietnicy tej nie dotrzymali. Zdaniem powodów takie działanie przedstawicieli pozwanej nosiło cechy szantażu i bezprawnej groźby wobec powódki B. W..

Wskazali ponadto, iż gdyby nie byli przekonani bez wątpliwości że powódka B. W. jako kasjerka w pozwanej Kasie, odpowiedzialna za przywłaszczenie środków pieniężnych uniknie odpowiedzialności karnej, to nigdy ugody o takiej treści by nie podpisali.

Wskazali też że pozwana nie dotrzymała warunków ugody i zawiadomili organa ścigania o czy powodowie powzięli wiedzę w dniu 22 marca 2012r. kiedy przedstawiono im zarzuty popełnienia przestępstwa z art. 284 § 2 k.k. w zb. z art. 294 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k.

Pozwana (...) (...) przy (...) S.A. w P. w odpowiedzi na pozew wniosła o uznanie oświadczenia powodów o uchyleniu się od skutków prawnych i faktycznych ugody zawartej z pozwaną za bezskuteczne, a w związku z tym o oddalenie powództwa i zasądzenie od powodów na jej rzecz należnych kosztów procesu.

W uzasadnieniu odpowiedzi pozwana wskazała, że w okresie od 2003r. do lutego 2012r. powódka B. W. pełniła funkcję kasjerki i wykonywała inne czynności związane z prowadzeniem (...) przy (...) S.A. w P..

W lutym 2012r. w związku z przekazaniem obowiązków przez powódkę innej osobie - O. Ł. (1) została przeprowadzona inwentaryzacja stanu Kasy w wyniku której stwierdzono niedobór w kwocie 227.689,86zł, a po wpłacie przez powódkę niesłusznie pobranych wkładów w kwocie 3.540,-zł ostateczny niedobór zamknął się kwotą 224.149,86zł. Analiza przychodów i rozchodów Kasy w poszczególnych latach wskazała, że powódka realizowała w Banku czeki, których nie rozliczała w całości lub części. Przelewała też środki z konta Kasy na swój rachunek bankowy oraz na rachunek męża i syna.

Pozwana przyznała, że z uwagi na to, że powodowie mają małżeńską wspólność majątkową przedstawiciele pozwanej prowadzili z obojgiem małżonków rozmowy w sprawie ustalenia sposobu spłaty przywłaszczonych kwot i zawarcia ugody pozasądowej. Pozwana przyznała fakt zawarcia ugody 21 lutego 2012r. w której określono, że należność zostanie spłacona w ratach do końca roku 2012, tym że pierwsza rata w kwocie 50.000,-zł do dnia 29 lutego 2012r. Uzgodniono też, że zabezpieczeniem rat będzie weksel in blanco oraz hipoteka na nieruchomości wraz z oświadczeniem o poddaniu się egzekucji w trybie art. 777 § 1 pkt 5 k.p.c. Z należności objętych ugodą powodowie wpłacili jedynie 15.000,-zł, w związku z czym został wszczęta egzekucja komornicza z nieruchomości na której ustanowiono hipotekę. Zdaniem pozwanej powoływanie się przez powodów na to, że podpisali ugode pozostają w błędnym przekonaniu, że powódka B. W. uniknie odpowiedzialności karnej jest nieuzasadnione. Błąd to wada oświadczenia woli polegająca na tym że osoba je składająca działa pod wpływem niezgodnego z prawdą wyobrażenia o rzeczywistości. Aby był on doniosły musi wystąpić co treści czynności prawnej i musi to być błąd istotny. Powodowie natomiast nie wykazali aby po ich stronie istniał błąd, co do którejkolwiek okoliczności związanej z treścią zawartej ugody.

Sąd Okręgowy ustalił co następuje:

Bezsporne jest że od 2003r. do lutego 2012r. powódka między innymi pełniła obowiązki kasjerki w pozwanej (...) (...) S.A. w P..

W wyniku inwentaryzacji w tej Kasie przeprowadzonej na dzień 31 grudnia 2011r. stwierdzony został niedobór w wysokości 227.689,86zł. Po zwrocie przez powódkę B. W. kwoty 3.540,-zł niesłusznie pobranych wkładów niedobór został określony na ostateczną kwotę 224.149,86zł. Ze sprawozdania z czynności kontrolno – wyjaśniających wynika, że powódka realizowała w Banku czeki na różne kwoty które nie zostały spłacone, dokonywała też przelewu należności w różnych kwotach na konto męża – powoda S. W. (1) i syna M..

(protokół inwentaryzacyjny k 47, sprawozdanie z czynności kontrolno – wyjaśniających k48-50, zeznania świadka O. Ł. (1) k 129 odwrot, płyta CD k 132)

W dniu 21 lutego 2012r. między pozwaną a powodami została zawarta ugoda na mocy której powodowie zobowiązali się do zwrotu pozwanej w terminie do 31 grudnia 2012r. kwoty 224.194,86zł, której zaboru w okresie od 1 kwietnia 2003r. do 31 grudnia 2011r. dokonała powódka jako kasjerka Kasy. Natomiast pozwana zobowiązała się do uznania sprawy zaboru za ostatecznie rozwiązaną bez konieczności wszczynania postępowania karnego.

Na zabezpieczenie powyższej kwoty powodowie zobowiązali się do podpisania weksla in blanco wraz ze stosowną deklaracją wekslową oraz ustanowienia hipoteki umownej co do kwoty 250.000,-zł na nieruchomości położonej w Z.(...) zabudowanej budynkiem mieszkalnym, wraz ze złożeniem oświadczenia o poddaniu się egzekucji co do roszczenia przysługującego pozwanej. Jednocześnie powodowie zobowiązali się do wpłaty pierwszej raty przywłaszczonej kwoty w wysokości 50.000,-zł do dnia 29 lutego 2012. a pozostała należność miała być zapłacona w dziesięciu ratach po 17.419,49zł do dnia ostatniego każdego miesiąca począwszy od miesiąca marca 2012r. Na podstawie pełnomocnictwa udzielonego przez Zarząd pozwanej (...)ugodę w jej imieniu podpisał T. K. (1). Aneksem do tej ugody tego samego dnia strony przedłużyły ostateczny termin zapłaty do dnia 1 marca 2013r.

W dniu 2 marca 2012r. powodowie przez notariuszem J. Z. prowadzącym Kancelarię Notarialną w formie spółki cywilnej z A. Z. w O. złożyli oświadczenie o ustanowieniu na nieruchomości działce gruntu nr (...) o powierzchni 1755 m² położonej z Z. gmina P. dla której prowadzona jest księga wieczysta KW nr (...), stanowiącą ich małżeńską wspólność majątkową hipotekę umową na rzecz pozwanej w kwocie 250.000,-zł. oraz oświadczenie o dobrowolnym poddaniu się egzekucji w trybie art. 777§ 1 pkt 5 k.p.c. W treści sporządzonego aktu notarialnego znalazły się ustalenia będące przedmiotem ugody z dnia 21 lutego 2012r.

(ugoda pozasądowa k 4, pełnomocnictwo k 5, aneks do ugody k 6 , akt notarialny (...) k 7-9)

Z zeznań świadków T. K. (2)wynika, że intencją ugody było aby powodowie spłacili niedobór w (...), w zamian za nie zgłoszenie przez pozwaną sprawy organom ścigania. Świadek ten zapoznał powodów z przygotowanym przez siebie projektem ugody i dawał im trzykrotnie możliwość porozumienia się między sobą bez jego obecności. Powodowie kwestionowali wysokość kwoty, ale ostatecznie tak ugodę jak weksel jak i akt notarialny o ustanowieniu hipoteki podpisali. Do końca lutego 2012r. wpłacili kwotę 15.000,-zł.

Świadkowie A. C. (1), A. K. (1) i J. K. (1) zaprzeczyli aby jako przedstawiciele pozwanej czynili powodom, a w szczególności powódce obietnice nie zgłoszenia sprawy organom ścigania w zamian za podpisanie ugody. Nie uczestniczyli w jej podpisaniu, dowiedzieli się po jej podpisaniu po fakcie. Powódka w rozmowach z nimi przyznawała, że przywłaszczyła pieniądze i że wpłaci do końca lutego 2012r. kwotę 50.000,-zł.

(zeznania świadków T. K. k 118 i odwrot ,płyta CD k120, A. C. k 128 odwrot, A. K. k 129., J. K. k 129,płyta CD k 132)

W dniu 28 marca 2012r. powodowie uchylili się od skutków złożonych przez siebie oświadczeń woli jako złożonych pod wpływem błędu oraz groźby zwolnienia powoda S. W. (1)z pracy jeśli nie przyjmie na siebie odpowiedzialności za niedobory w (...)

(oświadczenie o uchyleniu się od skutków oświadczenia woli k 10)

W dniu 21 marca 2012r. pozwana złożyła zawiadomienie o popełnieniu przez pozwanych przestępstwa przywłaszczenia mienia na jej szkodę.

W dniu 29 marca 2012r. przedstawiono powodom zarzuty o popełnieniu przestępstwa z art.284 § 2 k.k. w zb. z art. 294 § 1 k.k. w zw. z art. 11 k.k. Postępowanie karne przeciwko powodowi zostało umorzone.

(przedstawienie zarzutów k 11. i 12, zażalenia powoda S. W. (1) k 14-15, jego pismo do pozwanej k 16, oświadczenie powoda S. W. protokół k 119)

W dniu 3 kwietnia 2012r. powodowie złożyli zawiadomienie do Prokuratury Rejonowej w P. o popełnieniu przez pełnomocników pozwanej przestępstwa w postaci presji psychicznej w celu wymuszenia zwrotu wierzytelności.

(zawiadomienie powodów k 13)

Akt notarialny (...)z dnia 2 marca 2012 w dniu 27 sierpnia 2012r. został zaopatrzony w klauzulę wykonalności i na wniosek pozwanej Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w P. W. M.w dniu 8 października 2012r. wszczął egzekucję

(wezwanie Komornika do zapłaty k 51-52, zawiadomienie o wszczęciu egzekucji z nieruchomości k 53 i 62)

Powódka B. W. przesłuchana w charakterze strony zeznała, że była przymuszana do podpisania ugody tym, że jeśli jej nie podpisze wkroczy Prokurator i zostaną zlinczowani. W czasie sporządzania aktu notarialno nie dano jej ani jej mężowi szans na zastanowienie się. Przyznała iż nie wywiązała się z zawartej ugody, bo do końca lutego zostało wpłacone tylko kwotą 15.000,-zł. Później nie były dokonywane żadne wpłaty z uwagi na zawiadomienie organów ścigania. Przyznała, że został przeciwko niej skierowany akt oskarżenia do Sądu. Sprawa została wyznaczona na listopad bieżącego roku.

Powód S. W. (1) zeznał, że podpisał ugodę dlatego, że jest mężem swojej żony i mają małżeńską wspólność majątkową. Współczuł jej bo ją pomówiono. Nie czytał dokumentów które podpisał.

(zeznania powódki k129,130 i zeznania powoda k 130, płyta CD k 132)

Sąd Okręgowy zważył:

Roszczenie powodów nie zasługuje na uwzględnienie.

W pierwszej kolejności należy wskazać, iż zgodnie z art. 84 § 1 k.c. w razie błędu co treści czynności prawnej można uchylić się od skutków prawnych swego oświadczenia woli. Jeżeli jednak oświadczenie woli zostało złożone innej osobie od jego skutków prawnych dopuszczalne jest tylko wtedy gdy błąd został wywołany przez tę osobę, chociażby bez jej winy albo gdy wiedziała ona o błędzie lub mogła z łatwością błąd zauważyć , ograniczenie to nie dotyczy czynności prawnej nieodpłatnej. Przepis § 2 tegoż przepisu stanowi iż można powoływać się tylko na błąd uzasadniający przypuszczenie, że gdyby składający oświadczenie woli nie działał pod wpływem błędu i oceniał sprawę rozsądnie nie złożyłby oświadczenia tej treści.

Unormowaniem szczególnym do wyżej przywołanego przepisu jest art. 918 § 1 k.c. dotyczący uchylenia się od skutków prawnych ugody zawartej pod wpływem błędu.

Art. 918 § 1 k.c. modyfikuje przesłanki prawnej doniosłości błędu. Wymaga on przede wszystkim aby błąd dotyczył stanu faktycznego, który obie strony uważały za niewątpliwy. Odmiennie ustala też kryterium doniosłości błędu wskazując iż musi chodzić o błąd który doprowadził do powstania sporu lub niepewności co roszczeń, a spór albo niepewność by nie powstały gdyby chwili zawarcia ugody strony wiedziały o prawdziwym stanie rzeczy.

Stan faktyczny, którego błąd miałby dotyczyć obejmuje swoim zakresem zespół zdarzeń, okoliczności, przedmiotów, ich cech i właściwości które dla stron mogą mieć znaczenie jako podstawa ich wzajemnych roszczeń.

Ustalenie natomiast istotności błędu polega na odpowiedzi na pytanie czy spór lub niepewność by powstały gdyby w chwili zawierania ugody strony wiedziały o prawdziwym stanie rzeczy.

Przenosząc powyższe na realia niniejszej sprawy wskazać należy, iż powodowie nie kwestionowali faktu iż powódka B. W. pełniąc w latach od 2003r do lutego 2012r. obowiązki kasjerki w pozwanej Kasie dokonała przywłaszczenie środków pieniężnych tejże Kasy. Jak wynika z wiarygodnych wzajemnie się uzupełniających zeznań świadków T. K. (2), A. C. (1), A. K. (3), J. K. (3) i O. Ł. (2), którym Sąd dał wiarę w całości nie był kwestionowany przez powódkę fakt

przywłaszczenia tych środków i obowiązek zapłaty na rzecz pozwanej Kasy do końca lutego 2012r. kwoty 50.000,-zł. Należy zatem przyjąć iż błąd na który obecnie powołują się powodowie nie dotyczył zatem stanu faktycznego, który obie strony uznawały za niewątpliwy i który rzutował na treść ich czynności prawnej.

Odnosząc się natomiast do istotności błędu czy udzielenia odpowiedzi na pytanie czy spór lub niepewność powstałaby gdyby w chwili zawierania ugody strony wiedziały o prawdziwym stanie rzeczy. W ocenie Sądu należy w niniejszym wypadku przyjąć iż powodowie mimo obecnych twierdzeń, iż przymuszano ich do zawarcia ugody mieli pełną świadomość, iż tylko realizacja jej postanowień zapobiegnie zgłoszeniu przez pozwaną faktu popełnienia przestępstwa przywłaszczenia przez powódkę środków pieniężnych.

Na marginesie należy dodać iż pozwana złożyła zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa dopiero w dniu 21 marca 2012r., więc po upływie terminu określonego przez strony w ugodzie do zapłaty pierwszej raty przywłaszczonej kwoty tj. 50.000,-zł . W tej sytuacji zeznania powódki, iż przyczyną która spowodowała, poza uiszczeniem kwoty 15.000,-zł zaprzestała dalszych spłat w związku ze zgłoszeniem sprawy organom ścigania należy uznać za całkowicie niewiarygodne.

W tym miejscu należy wskazać, iż w przypadku powoda S. W. (1) nie można mówić o błędzie tylko z tej przyczyny, że jak zeznał złożył swoje podpisy na dokumencie ugody i aktu notarialnego bez ich uprzedniego przeczytania. Osoba taka bowiem nie myli się, ponieważ świadomie składa oświadczenie woli, nie znając treści dokumentu, akceptując w ten sposób wszystkie postanowienia zawarte w tym dokumencie (por glosa A. Szponara do uchwały SN z dnia 31 maja 1994r. III CZP 75/94 OSP 1995/2/33). Wskazać też należy na sprzeczności w jego zeznaniach bo z jednej strony twierdzi iż nie znał treści podpisywanych przez siebie dokumentów, a drugiej przyznaje iż podpisał dokumenty bo jest mężem swojej żony której zarzucono przywłaszczenie pieniędzy pozwanej Kasy.

Reasumując powyższe Sąd nie znajdując podstaw do uwzględnienia powództwa oddalił je.

O kosztach procesu orzeczono po myśli art. 98 k.p.c. statuującego zasadę, iż obciążają one stronę przegrywającą sprawę. Na kwotę tę składa się wynagrodzenie radcy prawnego w kwocie 7.200,-zł (§ 6 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. Nr 163 poz. 1349 ze zm.)